

บทที่ 8

จิตนิยมในฝรั่งเศส อิตาลีและอเมริกา

เค้าโครงเรื่อง

1. จิตนิยมในฝรั่งเศส-เรอูไวเอ, ฟุยเลและบูตรู
2. จิตนิยมในอิตาลี
3. ญาณวิทยาของโครซี
4. การปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐศาสตร์และทางศีลธรรม
5. จิตนิยมสัมบูรณ์ของโครซี
6. จิตนิยมในอเมริกาและปรัชญาจิตนิยมของรอยซ์
7. ปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดี
8. ความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์

สาระสำคัญ

1. ปรัชญาจิตนิยมในฝรั่งเศสค่อย ๆ พัฒนาแนวความคิดว่าด้วยเจตจำนงและทฤษฎี จลนะ (พลวัต) และได้รับอิทธิพลแนวความคิดจิตนิยมแบบวิจารณ์ของนักปรัชญาชาวเยอรมัน เช่น กานท์และทัศนะของจิตนิยมรุ่นหลัง ชาวฝรั่งเศสผู้ให้กำเนิดปรัชญาจิตนิยมที่แท้จริงคือ แมง เดอไบราน (Maine de Biran, 1766-1824)

2. เรอูไวเอ เป็นนักปรัชญาวิจารณ์นิยมแนวใหม่ แต่ภายหลังได้พัฒนาทัศนะทาง อภิปรัชญาของตนเป็นจิตนิยมซึ่งมีแนวความคิดคล้ายกับไลบ์นิซ ที่สนับสนุนลัทธิโมนาดนิยม ฟุยเล เป็นนักปรัชญาอีกคนหนึ่งที่ยพยายามจะประนีประนอมระหว่างจิตนิยมกับวัตถุนิยม โดยยึดเอาเจตจำนงกับวิวัฒนาการเป็นหลัก

3. จิตนิยมในอิตาลี นักปรัชญาอิตาเลียนมีความสนใจที่จะพัฒนาปรัชญาทาง ปรัชญาการณของจิตมากกว่าเรื่อง ตรรกศาสตร์ และสิ่งสัมบูรณ์ โดยให้ความสำคัญด้านความ ก้าวหน้าแห่งความสำเร็จทางสร้างสรรค์ของจิตใจมนุษย์ ดังนั้น หลักปรัชญาที่นักคิดชาว อิตาลีเลียนยอมรับก็คือ “สิ่งสัมบูรณ์” (The Absolute) เป็นความคิดเห็นในฐานะที่เป็นตัวการ เคลื่อนไหวสร้างสรรค์ และพัฒนาการไปเรื่อย ๆ

4. โครซี ยอมรับหลักความเป็นกลางของปรัชญาจิตนิยมที่แสดงออกมาในรูปของความคิดและประสบการณ์ ประสบการณ์ในอดีตต้องมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งประสบการณ์ในปัจจุบันมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. ลักษณะทางทฤษฎี ซึ่งรวมเอาความรู้ทุกอย่างไว้ ไม่ว่าจะได้มาจากการหยั่งรู้หรือความคิด

2. ลักษณะทางปฏิบัติ ซึ่งรวมเอาเจตจำนงและการกระทำ ทั้งสองอย่างต้องมีความสัมพันธ์กัน การกระทำเป็นผลของการแสดงออกของเจตจำนง นอกจากนี้ลักษณะทางปฏิบัติยังแบ่งออกได้อีกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะทางเศรษฐกิจและลักษณะทางจริยธรรม

5. โครซี ได้แบ่งความต้องการทางจิตของมนุษย์ออกเป็น 4 ชั้น คือ

- 1) ความต้องการทางสุนทรียศาสตร์
- 2) ความต้องการทางตรรกวิทยา
- 3) ความต้องการทางเศรษฐศาสตร์
- 4) ความต้องการทางจริยศาสตร์

ส่วนญาณวิทยาของโครซีมีอยู่ 3 ทฤษฎี คือ

- 1) ความรู้เกิดจากสัญชาตญาณ
- 2) ความรู้เกิดจากการคิดหาเหตุผล
- 3) ความรู้เกิดจากการคิดรวบยอด

6. จิตนิยมในอเมริกา โจเซอห์ รอยซ์ เป็นนักปรัชญาจิตนิยมชาวอเมริกัน มีทัศนะต่อโลกในฐานะที่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความคิดหรือจิต โลกภายใน ได้แก่จิตหรือความคิด ส่วนโลกภายนอกนั้นได้แก่ ประสบการณ์ ส่วนทัศนะเรื่องอัตราสูงสุดของรอยซ์นั้น มีลักษณะเป็นสติ ปัญญา เหตุผล แก่นแท้และความมีระเบียบ ความมีระเบียบหมายถึง ความมีระเบียบทางธรรมชาติและทางจิต ระเบียบทางร่างกายและทางศีลธรรม

7. ปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดี ในปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดี รอยซ์ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ชีวิตที่มีความจงรักภักดี เป็นชีวิตที่มีค่าสูง ดังนั้น ความจงรักภักดีจึงหมายถึง ความเชื่อในเหตุผลสากล คือ ความรู้สูงสุด รอยซ์ได้แบ่งระดับความจงรักภักดีไว้ 4 ระดับ คือ

- 1) ความจงรักภักดีต่อชาติ
- 2) ความจงรักภักดีต่อศาสนา
- 3) ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
- 4) ความจงรักภักดีต่อสถาบันการศึกษา

8. ความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์ พอสรุปได้ ดังนี้

- 1) ชีวิตที่สมบูรณ์แบบของปัจเจกชน ซึ่งหมายถึงชีวิตที่มีความชัดเจน รอบรู้ และสามารถแก้ปัญหาได้
- 2) พระเจ้าของศาสนา จิตใจที่มีความคิดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในฐานะที่เป็น เจตจำนง เป็นผู้สร้างโลก มีอำนาจสามารถทำให้ความปรารถนาเต็มบริบูรณ์ และสามารถเอาชนะความชั่วได้ทั้งหมด
- 3) สิ่งสัมบูรณ์ คือ บุคคลผู้มีสติปัญญา หรือมีอัตสัมปชัญญะ มีเหตุผล สามารถเอาชนะตนเองได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อได้ศึกษาเรื่องปรัชญาจิตนิยมในฝรั่งเศส อิตาลีและอเมริกันแล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายประวัติความเป็นมาของปรัชญา จิตนิยมในฝรั่งเศส อิตาลีและอเมริกันได้
2. วิเคราะห์ปรัชญาจิตนิยมของโกธอร์ได้อย่างละเอียด
3. อธิบายธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ตามที่เสนอของโกธอร์
4. เปรียบระดับความรู้ของมนุษย์ได้ ตามหลักญาณวิทยาของโกธอร์
5. วิเคราะห์ปรัชญาว่าด้วยความจริงภักดิ์ของรอยซ์ได้อย่างเสรี
6. เข้าใจและสรุปความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์ได้

1. จิตนิยมในฝรั่งเศส

ความเคลื่อนไหวทางปรัชญาจิตนิยมฝรั่งเศสไม่ได้รับอิทธิพลจากเยอรมันเหมือนกับจิตนิยมในประเทศอังกฤษ เช่น ของกรีน บรัดเลย์และโบ สังกัด เป็นอาทิ ปรัชญาจิตนิยมฝรั่งเศสค่อย ๆ พัฒนาแนวความคิดว่าด้วยเจตจำนงและทฤษฎีเจตนา ซึ่งแสดงถึงแนวความคิดที่เป็นหลักของปรัชญาเมธีฝรั่งเศส ทั้งแสดงปฏิกิริยาต่อต้านลัทธิปฏิฐานนิยมของกองค์และศิษย์ของท่าน โดยที่กองค์ ได้โจมตีอภิปรัชญาอย่างรุนแรงว่า “เป็นเรื่องเท็จความจริงในสิ่งที่เป็นไปได้” ที่ประจักษ์ชัดคือ จิตนิยมฝรั่งเศส ได้แนวความคิดจิตนิยมแบบวิจารณ์ของปรัชญาเมธี กานท์ และทัศนะของจิตนิยมรุ่นหลัง กานท์ ก็มีอิทธิพลต่อจิตนิยมในฝรั่งเศส เช่นเดียวกับทัศนะของฟิชท์ เชลลิง และโซเปนเฮาเออร์ อย่างไรก็ตาม ปรัชญาเมธีฝรั่งเศสไม่สนใจปรัชญาของเฮเกลมากนักในขณะที่ปรัชญาเมธีอังกฤษยกย่องปรัชญาของเฮเกลเสียเลอเลิศ

ชาวฝรั่งเศสผู้ให้กำเนิดปรัชญาจิตนิยมที่แท้จริงคือ แมง เดอ ไบราน (Maine de Biran; 1766-1824) ซึ่งเป็นผู้หนึ่งในบรรดาปรัชญาเมธีที่คัดค้านปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) ปรัชญาของท่านที่สำคัญคือ ทัศนะที่ว่าด้วย “ความพยายาม” หรือ “แรงที่ให้เกิดกิจกรรม” ซึ่งจิตของเรามีไว้เพื่อเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้เราหวนระลึกถึงอดีต ตามแนวปรัชญาของฟิชท์ ดังที่กล่าวถึงแล้ว ลัทธิกรรมนิยม ไบราน ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่รวมอยู่ในปรัชญาว่าด้วยการเลือกเฟ้นของปรัชญาเมธี วิกเตอร์ คูชิน จากข้อเท็จจริงดังกล่าวมานี้ จึงเป็นการส่งเสริมและกรุยทางที่จะแผ่อิทธิพลต่อวิญญาณนิยม (Spiritualism) และจิตนิยมในฝรั่งเศสตอนท้ายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

ปรัชญาเมธี ที่ถือว่าเป็นตัวแทนของลัทธิดังกล่าวได้แก่ เรนูไวเอ (Renouvier) ฟุยเล (Fouillée) และบูตรู (Boutroux)

1.1 เรนูไวเอ (Renouvier 1815-1903)

เรนูไวเอ เรียกปรัชญาของท่านเองว่าวิจารณ์นิยมแนวใหม่ (Neocriticism) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับวิจารณ์นิยมของปรัชญาเมธี กานท์ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของเรนูไวเอ มิได้ยึดมั่นในวิจารณ์นิยมอย่างเหนียวแน่น เพราะปรากฏว่าภายหลังท่านพัฒนาทัศนะทางอภิปรัชญาของท่านเป็นจิตนิยมซึ่งมีคตินิยมคล้ายกับไลบ์นิซ ที่สนับสนุนลัทธิโมนาดนิยม ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษ เป็นพวกพหุนิยมและบุคลิกนิยม ถือว่าไม่มีสิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ ไม่มีอะไรที่มีความเป็นจริง นอกจากความคิดเท่านั้น คำว่า “สัจธรรม” หรือสิ่งที่มีอยู่จริงที่เป็น “อนันตะ” หากขอบเขตมิได้นั้น มีความหมายขัดแย้งในตัว ถ้าเอาหลักตรรกวิทยาเข้าพิสูจน์ ทั้งขัดแย้งต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วย สากลจักรวาลเป็นจุดรวมของสรรพสิ่งที่ เป็น “อนันตะ” มิชอบเขตจำกัด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่ง

หนึ่งไปเป็นอีกสิ่งหนึ่งในปรากฏการณ์ จากความจริงดังกล่าวนี้ จำเป็นจะต้องมีการยอมรับว่า “ไม่มีการสืบทอด” ในปรากฏการณ์ จากความคิดที่ว่าไม่มีการสืบทอด ก็บังถึงความจริงที่ว่าสากลจักรวาลไม่มีตัวเหตุเริ่มต้น และมี “เจตจำนงเสรี” ความรู้ยังมีความสัมพันธ์และถูกจำกัด เพื่อที่จะค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในสากลจักรวาลแนวความคิดของเรอูไวเอหลายเรื่อง มีอิทธิพลต่อ อานตวง คูโน (Antoine Cournot : 1807-1877) ผู้ค้นพบอุบัติเหตุและสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ในธรรมชาติ ทั้งถือว่ากฎธรรมชาติเท่านั้นใกล้เคียงต่อความเป็นจริง

ผลงานที่สำคัญของเรอูไวเอ

1. *Essais de critique generale, 4 Vols, 1875-1896.*
2. *La nouvelle monadologie, 1899.*
3. *Le Personalisme, 1902, Derniers entretiens, 1905. See O. Hamelin*
4. *Le systeme de Renouvier, 1927.*
5. *R. Verneaux, Renouvier, disciple et critique de Kant 1945-and L'idealisme de Renouvier, 1945.*

1.2 ฟุยเล (Fouille 1838-1912)

ฟุยเล พยายามที่จะประนีประนอมระหว่างจิตนิยมกับวัตถุนิยม โดยยึดเอาเจตจำนงกับวิวัฒนาการเป็นหลัก ท่านถือว่า วัตถุนิยมมองโลกในแง่เดียวโดยเน้นแต่การเคลื่อนที่หรือพลังงานและไม่ยอมรับองค์ประกอบอื่น ๆ จิตนิยมก็เช่นเดียวกัน มองโลกในแง่เดียวในเมื่อถือว่า ทุกสิ่งทุกอย่างคือจิตหรือความคิด โดยไม่ยอมรับสสารว่ามีจริง จิตและสสาร ความรู้สึกนึกคิดและชีวิต ทำหน้าที่ในธรรมชาติให้กลมกลืนกันและมี 2 วิธี ที่จะสรุปอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่มีจริงทั้งหมด คือเป็นการอธิบายสิ่งเดียวกัน อันได้แก่ปรากฏการณ์ทางจิตทั้งหมดเป็นการแสดงออกซึ่งแรงกระตุ้น สิ่งที่มีอยู่จริงก็มีเพียงจิตหรือสิ่งที่เกี่ยวกับจิตเท่านั้น

ฉะนั้น โลกก็คือ จิตที่ทำหน้าที่กับแรงกระตุ้นของจิตเอง

1.3 บูตรู (Boutroux 1845-1922)

บูตรู ได้อธิบายถึงกระบวนการที่เน้นถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ในวิทยาศาสตร์ ขณะเดียวกัน คูโน ก็ได้ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ว่าด้วยสิ่งที่อาจเป็นไปได้ ถึงกับได้ท้าทายพวกที่มีทัศนะแบบโบราณที่เชื่อถือสืบทอดกันมาว่า กฎทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่แน่นอน เป็นความจริงที่สมบูรณ์ในตัว แสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และกล่าวอีกว่า กฎทางวิทยาศาสตร์ยังมีปัญหา มิใช่เป็นเพราะมนุษย์เรามีความรู้ที่อยู่ในขอบเขตจำกัด แต่เป็นเพราะสิ่งที่อาจเป็นไปได้ในธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่จริงตามสภาวะ

บุตร แสดงทัศนคติของท่านในหนังสือเรื่อง “สิ่งที่อาจเป็นไปได้เกี่ยวกับภฏธรรมชาติ” และพยายามที่จะประยุกต์เอาทฤษฎีของ คูโน มาใช้ โดยเฉพาะว่าด้วยเรื่องสิ่งที่อาจเป็นไปได้ ในธรรมชาติที่มีอยู่ตามความเป็นจริง หรือความไม่แน่ใจที่ครอบคลุมกฎทางวิทยาศาสตร์

บุตร ได้ยึดเอาเรื่องดังกล่าวนี้เป็นปรัชญาของท่าน และเป็นที่ยกกันว่าท่าน สนับสนุนลัทธิเจตจำนงเสรี การที่ท่านใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับความไม่แน่นอนทางเหตุผลในธรรมชาติ เป็นมาตรฐานแห่งเสรีภาพของมนุษย์เรา ถือว่า เป็นการตีความใหม่ในทฤษฎีของพวกเขาเอปิกิวเรียน โดยเปลี่ยนจากแนวเดิมมาเป็นเจตจำนงเสรี

ฉะนั้น ทฤษฎีของบุตร ก็ยังประสบปัญหาเช่นเดียวกันกับทฤษฎีของพวกเขาเอปิกิวเรียน ที่ว่า คุณค่าทางศีลธรรมแบบไหนจะเกิดขึ้นโดยเจตจำนงเสรี ซึ่งเป็นเพียงสิ่งที่กำหนดไม่ได้ ทางเหตุผล สิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ตามทัศนคติของบุตรมิได้นำพาให้เข้าใจระดับของจักรวาลนิยม และนัยตีนิยมนิยมในโลก

ท่านได้มองโลกในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามระดับชั้น ชั้นต่ำสุดเป็นสสารที่ยังเฉื่อย ไม่มีชีวิต มีการกำหนดหรือแสดงผลสูงสุด และมีการไม่แสดงผลต่ำสุด ดำเนินต่อไปสู่ชั้นที่ไม่แสดงผลมากขึ้นโดยลำดับ แล้วไปจบลงที่พระเจ้าเป็นเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นตัวการที่ไม่แสดงผล ระดับสูงสุดและมีเสรีภาพที่แท้จริง

2. จิตนิยมในอิตาลี (Italian Idealism)

ความเคลื่อนไหวของปรัชญาจิตนิยมในอิตาลีมีแนวโน้ม แตกต่างจากที่เป็นไปใน ประเทศอังกฤษ แทนที่จะพัฒนาด้านตรรกศาสตร์ และสิ่งสัมบูรณ์ (The Absolute) นักปรัชญา อิตาลีกลับสนใจที่จะพัฒนาปรัชญาทางปรากฏการณ์ของจิต โดยเฉพาะเฟื่องถึงลักษณะ ทางวิวัฒนาการและประวัติศาสตร์อันเป็นลัทธิดั้งเดิมของเฮเกิล คำกล่าวของเฮเกิลที่ว่า “ปรัชญาคือ ประวัติศาสตร์” กลายเป็นเรื่องของนักปรัชญาอิตาลี โดยเฉพาะท่านโครซี (Croce) และท่านยาลติล (Gentile) นักปรัชญาทั้งสองท่านนี้ พยายามให้ความหมายของสังขรณ์ว่าเป็น อันหนึ่งอันเดียวกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอยู่ภายใต้ความหมายของลัทธิเฮเกิล นั่นเอง คือวิวัฒนาการเสรีภาพ และกระบวนการสร้างสรรค์ ถ้ามองในอีกแง่หนึ่ง ปรัชญาจิตนิยม ในอิตาลีก็เป็นการวิจารณ์ปรัชญาสัมบูรณ์นิยมของบริดเลย์และโบสแกตต์ คือ ปรัชญาสัมบูรณ์นิยม ที่มีจุดใหญ่อยู่ในผลงานด้านตรรกศาสตร์ของเฮเกิล โดยไม่ให้ความสนใจระบบปรัชญา ของเฮเกิลที่มีอยู่ในปรากฏการณ์ของจิต หรือปรัชญาที่เกี่ยวกับจิต ซึ่งย้าถึงความสำเร็จของจิต ที่ดำเนินไปในประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศาสนา และในปรัชญาเอง

สิ่งที่ไครซี ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งก็คือการที่นักปรัชญาจิตนิยมชาวอังกฤษแสดงให้เห็นว่า สิ่งสมบูรณ์เป็นสิ่งที่มิอยู่นิรันดรไม่เคลื่อนไหวและเป็นเอกภาพโดยสมบูรณ์

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เป็นการแน่นอนแล้วว่า จะต้องเฉยเมยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว (Temporal) คือ ความก้าวหน้าความสำเร็จทางสร้างสรรค์ของจิตใจมนุษย์เอง

ดังนั้น หลักปรัชญาที่นักคิดชาวอิตาเลียนยอมรับก็คือสิ่งสมบูรณ์ (The Absolute) เป็นความคิดเห็นในฐานะเป็นตัวการเคลื่อนไหว สร้างสรรค์ และพัฒนาการไปเรื่อย ๆ

2.1 ปรัชญาของเบเนดecto โครซี (Benedeto Croce 1866-1952)

โครซี ยอมรับหลักการที่นิยมความเป็นกลางของปรัชญาจิตนิยมที่ว่าจิตที่แสดงออกมาในรูปของความคิดและประสบการณ์ เป็นความจริงขั้นมูลฐานแต่ท่านได้แสดงลักษณะประสบการณ์ที่มีค่าเท่ากับความจริงนั้นเป็นเพียงประสบการณ์ของมนุษย์เอง ไม่ใช่ประสบการณ์สูงสุดหรือเกินมนุษย์ ไปชั่วคราวและจำกัดอยู่เพียงประสบการณ์ปัจจุบันที่เป็นอยู่เท่านั้น ประสบการณ์ในอดีตจะมีความหมายก็ต่อเมื่อมันมีเงื่อนไขต่อประสบการณ์ปัจจุบัน

ประสบการณ์ปัจจุบันมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. ลักษณะทางทฤษฎี ซึ่งรวมเอาความรู้ทุกอย่างไว้ ไม่ว่าจะได้มาจากกรรมวิธีการหยั่งรู้หรือความคิดของจิตก็ตามที

2. ลักษณะทางปฏิบัติ ซึ่งรวมเอาเจตจำนง และกัมมันตภาพของจิตที่ได้รับผลมาจากการใช้เจตจำนงนั้น

ลักษณะทางทฤษฎีก็จะเป็นส่วนฝ่ายจัดหาวัตถุและแบบของความรู้ให้แก่จิต ส่วนสัญชาตญาณ (Intuition) ถือว่าเป็นกระบวนการของจิตที่สร้างวัตถุขึ้นในประสบการณ์และดังนั้นปรัชญาจึงเป็นทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการหยั่งรู้ ความนึกคิดก็เป็นส่วนหนึ่งของกรรมวิธีของจิตที่จะให้โครงสร้างและการรวมตัวของประสบการณ์

ดังนั้น ตรรกวิทยา ซึ่งโครซี ถือว่าเป็นศาสตร์ของความคิดที่บริสุทธิ์ก็เป็นเครื่องมือที่ยิ่งใหญ่ของปรัชญาทางทฤษฎี

ลักษณะทางปฏิบัติของจิตก็สามารถแยกแยะออกมาเป็น 2 ลักษณะได้ แต่แยกออกจากกันจริง ๆ ไม่ได้ นั่นคือ เจตจำนง (Willing) และการกระทำ (Action) ตามความคิดของโครซีแล้ว เจตจำนงและการกระทำเป็นอันเดียวกัน การกระทำไม่สามารถมีได้ ถ้าไม่ใช่เป็นการแสดงออกของเจตจำนง การกระทำที่ไม่ใช่เป็นการแสดงออกของเจตจำนงถือว่าไม่ใช่การกระทำที่แท้จริง คือเป็นแต่เพียงการเคลื่อนไหวแบบจักรกลเท่านั้น การกระทำที่เป็นผลของเจตจำนงในทางหนึ่งถือว่า เป็นการแสดงออกของความรู้

อย่างไรก็ดี ความเกี่ยวข้องของลักษณะทางทฤษฎี ไม่มีผลร่วมกันกับลักษณะทางปฏิบัติ แต่ลักษณะทางปฏิบัติ เช่น เจตจำนงจะดำเนินไปไม่ได้ถ้าไม่มีความรู้ แต่ก็เป็นไปได้ว่ามีความรู้โดยปราศจากเจตจำนง

ลักษณะทางภาคปฏิบัติก็ยังแบ่งออกได้อีกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางจริยธรรม เรื่องเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัวโดยส่วนเดียว ในขณะที่เดียวกันด้านจริยธรรมก่อให้เกิดความเห็นว่า ประโยชน์ของผู้อื่นสำคัญกว่าประโยชน์ของตน

โครซี ได้แบ่งความต้องการทางจิตของมนุษย์ออกเป็น 4 ชั้น ตามลำดับคือ

1. ทางสุนทรียศาสตร์
2. ทางตรรกวิทยา
3. ทางเศรษฐศาสตร์
4. ทางจริยศาสตร์

อธิบาย

ทางสุนทรียศาสตร์นั้น มนุษย์ต้องการชื่นชมกับความงามของศิลปะและธรรมชาติ โดยมีความเชื่อว่า ความงามของศิลปะและธรรมชาติจะช่วยให้เขามีความสุขและมีอายุยืนนาน ทางตรรกวิทยา มนุษย์ต้องการค้นหาเหตุผลในการดำรงชีวิตอยู่ตลอดจนถึงการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ต้องการอยากรู้อยากเห็นและค้นหาเหตุผลกับสิ่งที่ตนได้รู้ได้เห็น

ทางเศรษฐศาสตร์ มนุษย์ต้องการอยู่ดีกินดี มีความสมบูรณ์ในชีวิตของตน

ทางจริยศาสตร์ มนุษย์ต้องการความดี ความบริสุทธิ์ และความสุจริตอันเกิดจากการประพฤติจริยธรรม ตลอดจนถึงการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

เมื่อกำหนดโดยสรุปแล้ว มนุษย์มีความต้องการ 4 ประการ ดังกล่าวมานี้ แต่จะมีมนุษย์กี่คนได้รับความต้องการหรือความสมหวังในสิ่งเหล่านี้ ซึ่งมันก็เป็นความพยายามของแต่ละบุคคลที่จะได้รับแตกต่างกันออกไปตามความสามารถของตน

นอกจากนี้ ปรัชญาของโครซี ยังเป็นปรัชญาที่ต่อต้านอภิปรัชญา คือ ปรัชญาไม่ยอมรับความเป็นไปได้ของอภิปรัชญาซึ่งเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า เป็นศาสตร์แห่งความจริง ซึ่งอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์และอยู่เหนือปรากฏการณ์

เพราะฉะนั้น วิธีการของปรัชญาเป็นวิธีที่มีอยู่ทั่วไป เพราะเป็นการค้นคว้าหาหน้าที่ของจิตที่เป็นเรื่องนามธรรม ได้แก่ความเข้าใจความสัมพันธ์ภายใน เรื่องทั้งหมดนี้ก็ตกอยู่ในภายในจิตใจและไม่มีอยู่นอกเหนือไปจากจิตใจ

ตามที่เสนอของโครชิ ชีวิตที่เกิดจากจิต มิได้หมายเพียงแต่การสืบต่อของกระบวนการทางจิตเท่านั้น ความจริงมีอยู่ว่า ชีวิตที่เกิดจากจิตมีอยู่แล้วในอดีตที่ผ่านมา ความเจริญเกิดขึ้นได้ ไม่ใช่อาศัยการสืบต่อ แต่อาศัยการรวบรวมทุกอย่างไว้ ข้อเท็จจริงทุกชนิดที่เกิดขึ้นในภายหลังล้วนแล้วแต่มีอยู่แล้วในอดีตทั้งสิ้น เนื่องจากสิ่งที่มีมาก่อนมาบรรจบกับสิ่งที่เกิดมาในภายหลังนั่นเอง จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยกันและกันเกิดขึ้น (ตัวอย่างเรื่องไก่กับไข่และพ่อกับลูก)

2.2 ญาณวิทยาของโครชิ

ทฤษฎีว่าด้วยความรู้ของโครชิมีอยู่ 3 ทฤษฎีด้วยกันคือ

1. ความรู้เกิดจากสัญชาตญาณ (Intuitive Knowledge)
2. ความรู้เกิดจากการคิดหาเหตุผล (Logical Knowledge)
3. ความรู้เกิดจากความคิดรวบยอด (Conceptual Knowledge)

ความรู้เกิดจากสัญชาตญาณ

โครชิ อธิบายว่า ลักษณะที่เด่นชัดของความรู้ที่เกิดจากสัญชาตญาณก็คือ การแสดงออกมาในรูปที่มีระเบียบแบบแผน (มีเหตุผล) เมื่อความรู้อันแจ่มแจ้งได้รับการอธิบาย เช่นนั้น และเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสติปัญญา มนุษย์เรามีความกระหายอยากรู้ว่า ความรู้อันแจ่มแจ้งมีความสัมพันธ์กับความคิดอันเกิดจากความรู้สึกทั่วไปได้อย่างไร

สัญชาตญาณเป็นอันเดียวกับความรู้ซึ่งตามทัศนะของกานท์ และนักปรัชญาคนอื่น ๆ แล้ว เชื่อว่า สัญชาตญาณได้รับการพัฒนาจากสติปัญญา พร้อมกับความคิดที่มีเหตุผลมาเป็นความรู้ที่เหมาะสมอย่างนั้นหรือ?

เกี่ยวกับเรื่องนี้ โครชิตอบว่า สัญชาตญาณคือการแสดงออกของความรู้สึกในรูปแบบของจินตนาการทั้งความรู้สึก เหตุการณ์และสัญชาตญาณ ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา เพราะเป็นอิสระจากการกระทำที่มีเหตุผลของสติปัญญา

สัญชาตญาณของโครชิก็เหมือนกันกับเหตุการณ์ของนักคิดทั่วไป ซึ่งทำหน้าที่เหมือนกันกับสติปัญญา แต่เหตุการณ์เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้ ไม่มีรูปแบบเฉพาะมีฐานะต่ำกว่าสัญชาตญาณ เมื่อใดเหตุการณ์ปรากฏแก่ใจในบงรูปแบบ เมื่อนั้นเหตุการณ์เป็นสัญชาตญาณ เพราะฉะนั้นเหตุการณ์เราจึงถือว่า เป็นเรื่องที่ไม่ดีให้แน่นอนอะไรลงไปไม่ได้ เป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้นจากสัญชาตญาณ อย่างนั้นหรือ?

โครชิได้อธิบายไว้ว่า สัญชาตญาณแตกต่างจากเหตุการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เรารู้สึกและรับทราบได้ และสัญชาตญาณก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้ที่มีระบบสามารถนำไปอธิบายความรู้อย่างอื่นได้

เพราะฉะนั้น ปัญหาจึงอาจมีว่า เหตุการณ์เกิดมาจากไหน? ตัวสัญชาตญาณจริง ๆ เกิดมาจากอะไร โครชี่มีความเชื่อเหมือนกันกับคานท์ (Kant) หรือไม่ ในเรื่องสิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง (Thing in itself) อะไรเป็นเรื่องภายนอกซึ่งเหตุการณ์ได้อาศัยเกิดขึ้น บางครั้งโครชี่ได้พูดถึงเหตุการณ์ว่าเป็นข้อเท็จจริงทางธรรมชาติและว่าเป็นธรรมชาติของสัตว์ และกล่าวขำว่า เหตุการณ์เป็นเรื่องภายนอก ส่วนตัวสัญชาตญาณจริง ๆ นั้นเป็นเพียงเรื่องนามธรรมที่มีไว้เพื่อความสะดวกในการอธิบายความหมายเท่านั้น

โครชี่ได้ประกาศอย่างเปิดเผยว่า “ตัวสัญชาตญาณจริง ๆ นั้น ไม่ได้มีอยู่อย่างแท้จริง แต่มีอยู่เพื่อความสะดวกในการอธิบายเท่านั้น” สัญชาตญาณเป็นกระบวนการประเภทสร้างสรรค์ของจิต ซึ่งแสดงออก และคัดค้านเหตุการณ์ ความประทับใจ ความรู้สึก แรงกระตุ้น อารมณ์ของเราและข้อเท็จจริงอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของสัตว์

สัญชาตญาณก่อให้เกิดอารมณ์ เพราะว่าสัญชาตญาณมีความเปลี่ยนแปลงกับอารมณ์นั้น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความแท้จริงและความไม่แท้จริง สิ่งที่เป็นวัตถุวิสัยและจิตวิสัย ซึ่งอยู่ในระดับแรกของกระบวนการทางจิต ความแตกต่างเหล่านี้มีอยู่ในระดับขั้นสูงต่อไป สัญชาตญาณที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมเป็นไปตามเหตุผลทางตรรกวิทยา

เพราะฉะนั้น โครชี่จึงกล่าวว่า สัญชาตญาณเป็นเอกภาพแห่งการรับรู้เรื่องความแท้จริงที่ไม่มีความแตกต่างและจินตนาการชั้นธรรมดาที่พอจะเป็นไปได้ในสัญชาตญาณ เราไม่มีความขัดแย้งกันเมื่อไม่มีความประทับใจที่ติดตามมา

เรื่องศิลปะ โครชี่อธิบายว่า ศิลปะย่อมมีรากฐานมาจากสัญชาตญาณ ก็คือสัญชาตญาณบริสุทธิ์และกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์ย่อมเป็นอันเดียวกัน เพราะโครชี่กล่าวว่า ความงามจะมีได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับ การแสดงออกเป็นสำคัญ และสัญชาตญาณที่แท้จริงทุกชนิดก็แสดงออกมาในเวลาเดียวกัน

สิ่งใดไม่มีการขัดแย้งกันในการแสดงออก สิ่งนั้นก็ไม่มีสัญชาตญาณแต่เป็นเหตุการณ์หรือธรรมชาติของสัตว์ ศิลปินเท่านั้นจึงจะซาบซึ้งในศิลปะ สี สัน ทรวดทรง ดนตรี หรือภาษา ซึ่งเป็นผลผลิตมาจากสัญชาตญาณบริสุทธิ์ และดังนั้น เราจึงมีความประทับใจในแสงพระจันทร์ที่จิตรกรได้วาดภาพเอาไว้

ความรู้เกิดจากการคิดหาเหตุผล

ความรู้เกิดจากการคิดหาเหตุผลนี้ เป็นความรู้ที่เราได้จากการคิดแบบสร้างสรรค์หรือจินตนาการแบบสร้างสรรค์ ตลอดจนถึงการศึกษาวเคราะห์วิทยาต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เราได้รับความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ จากการวิเคราะห์ วิจัย เหล่านี้

ความรู้เกิดจากความถี่รบกวน

เหตุการณ์เป็นเนื้อหาของสัญชาตญาณและสัญชาตญาณก็เป็นเนื้อหาของความคิด

ที่ทำงานตามเหตุผล อารมณ์ของปัจเจกชนที่เกิดมาจากสัญชาตญาณนั้นมีความสัมพันธ์ภายใน และได้รับการอธิบายโดยความคิดรวบยอดทางเหตุผลสากลและกลายมาเป็นการใช้เหตุผล และความรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น โครชิจึงกล่าวว่า “อะไรคือความรู้ที่เกิดจากความคิดรวบยอด”

มันเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสัมพันธ์สภาพของสิ่งทั้งหลายและสิ่งทั้งหลายก็เป็นสัญชาตญาณ เมื่อไม่มีสัญชาตญาณ ความคิดรวบยอดก็ไม่เกิดขึ้น เปรียบเหมือนเมื่อไม่มีสิ่งที่ก่อให้เกิดความประทับใจหรือความตรึงตรา สัญชาตญาณก็ไม่เกิดขึ้น สัญชาตญาณเป็นเรื่อง เฉพาะส่วนความคิดรวบยอดเป็นเรื่องสากลทั่วไป น้ำแม่ น้ำ น้ทะเลสาบ น้โขดหิน น้แก้วน้ำ น้ฝน สิ่งเหล่านี้เป็นสัญชาตญาณ (เพราะเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้นทั้งหมด) ส่วนความคิดรวบยอด คือ น้ำ ซึ่งหมายถึงน้ำที่มีอยู่โดยทั่วไปตามสถานที่ หรือ ระยะเวลาที่เรากำหนด

สำหรับโครชิจึงมีความคิดเห็นเหมือนกันกับคานท์ นั่นแหละคือ ถ้าวาสัญชาตญาณ หรือการรับรู้ (Percepts) เมื่อไม่มีความคิดรวบยอดก็เป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ เพราะการรับรู้ ไม่ได้มีความรู้ที่สมบูรณ์แบบ ส่วนความคิดรวบยอดเมื่อไม่มีการรับรู้ก็เปล่าประโยชน์

ความคิดรวบยอดสร้างเนื้อหเกี่ยวกับเหตุผล ส่วนสัญชาตญาณสร้างเนื้อหเกี่ยวกับ สุนทรียศาสตร์ อย่างไรก็ตาม โครชิจึงทำให้เกิดความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างความคิด รวบยอดบริสุทธิ์ หรือความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้นก่อน กับความคิดรวบยอดที่จอมปลอมหรือความ คิดรวบยอดที่เกิดขึ้นทีหลัง ความคิดรวบยอดบริสุทธิ์เป็นสิ่งสากลทั่วไป ซึ่งไม่ได้เกิดมาจากสัญชาตญาณ แต่นำมาใช้กับสัญชาตญาณทั้งหมด เพื่อทำให้สัญชาตญาณทั้งหมดเป็นสิ่งสากล

โครชิจึงกล่าวว่า ความคิดรวบยอดบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นสิ่งสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ บุคคล น้ำ ต้นไม้ บ้าน ฯลฯ บุคคลก็หมายถึงบุคคลโดยทั่วไป ไม่ได้เจาะจงลงไปว่าเป็นใคร น้ำ ต้นไม้ และบ้านก็เช่นเดียวกัน

ความคิดรวบยอดบริสุทธิ์ควรเป็นทั้งสิ่งสากลและรูปธรรม และควรนำมาใช้กับ สัญชาตญาณที่เป็นรูปธรรมทั้งหมดด้วย

2.3 การปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐศาสตร์และทางศีลธรรม

การแสดงออกหรือความรู้ไม่ใช่เป็นจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตทางจิตใจ ความรู้เป็นเพียง อุปกรณ์ในการลงมือปฏิบัติเท่านั้น สัญชาตญาณเมื่อไม่มีความคิดรวบยอด ย่อมไม่มีความ สมบูรณ์ฉันใด ความรู้ทั้งหมดเมื่อไม่มีเจตนา ย่อมไม่มีความสมบูรณ์ฉันนั้น

ความรู้และการกระทำทั้งสอง มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนชีวิตจักรของเราให้ ดำเนินไป ดังนั้น ชีวิตจึงแกว่งไปแกว่งมาอย่างไม่ขาดระยะ จากความรู้ไปสู่เจตจำนงและจาก เจตจำนงกลับไปสู่ความรู้

ด้วยเหตุนี้ ชีวิตที่มีความเจริญก้าวหน้าอันไม่ขาดเลย จึงดำเนินไปเรื่อย ๆ ความรู้ช่วยรักษาชีวิต และชีวิตก็รักษาความรู้เอาไว้ ต่างอาศัยซึ่งกันและกัน ชีวิตที่มีจุดมุ่งหมาย ถ้าไม่เป็นชีวิตที่ไร้เวลาแล้วต้องมีความสมบูรณ์ในตัวเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติ และชีวิตที่มีการปฏิบัติอย่างมีเหตุผลโดยไม่มีอุปสรรคมาขัดขวางแล้ว ต้องมีความสมบูรณ์และมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง

อนึ่ง เรื่องเจตนา โครช ได้กล่าวไว้ว่า “เจตนาทุกดวง คือ การกระทำ และการกระทำทุกชนิดย่อมมีเจตนา” (Every Volition is an action and every action is a Volition) เปรียบเหมือนไม่มีความรู้ใด ๆ ที่ปราศจากการแสดงออก ไม่มีเจตนาใด ๆ ที่ปราศจากการปรากฏออกมาภายนอก ด้วยการกระทำ

เพื่อเป็นการเน้นถึงเอกลักษณ์ของเจตนาและการเคลื่อนไหว โครช จึงยืนยันว่า “การที่แขนและขาเคลื่อนไหวนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องของเจตนาแต่เป็นเรื่องของธรรมชาติ และการเคลื่อนไหวเหล่านี้ก็มีจุดมุ่งหมายในตัวเอง”

“สำหรับนักฟิสิกส์ การเคลื่อนไหวถือว่าเป็นเรื่องของวัตถุและเป็นเรื่องภายนอก ส่วนนักปรัชญาถือว่าเป็นเรื่องของจิตใจ หรือเป็นเรื่องภายใน”¹

อนึ่ง โครช ยืนยันว่า ความจริงเป็นอันเดียวกับจิตใจ การเคลื่อนไหวในธรรมชาติ ทั้งหมดก็เป็นเรื่องของเจตนาด้วยเหมือนกัน การเคลื่อนไหวทางร่างกายตามที่เราเห็นเป็นเพียงรูปธรรมเท่านั้น

เรื่องศีลธรรม และการดำรงอยู่ไม่มีปัจเจกบุคคลผู้ใดสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่มีพึ่งพาอาศัยคนอื่นแม้แต่ความเป็นอยู่ของตนเอง จำเป็นจะต้องอาศัยผู้อื่นในบางครั้งบางคราว เพราะฉะนั้น เขาจำเป็นต้องทำความดีที่เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของเขา และความดีนั้นก็ควรเป็นไปเพื่อความดีสากลด้วยเหมือนกัน การทำความดีที่เป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายสากล ถ้าหากว่าการกระทำนั้นเป็นความดีสำหรับคนอื่นอย่างเดียวนั้น ปัจเจกบุคคลไม่ควรกระทำ เพราะตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์ แม้ในการเสียสละเพื่อตนเองปัจเจกบุคคลก็มีความปรารถนาที่จะเปิดเผยความพึงพอใจให้คนอื่นได้ทราบว่า เป็นความสุขที่เขาได้รับจากการกระทำ

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติทางจริยศาสตร์ จึงขึ้นอยู่กับปฏิบัติทางเศรษฐศาสตร์ แรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ จึงเป็นเพียงรูปแบบสากลของแรงจูงใจส่วนบุคคล

ปัจเจกบุคคลแสวงหาความสุขเพื่อปัจเจกบุคคล ส่วนมนุษย์แสวงหาความดีเพื่อมวลชน ในการปฏิบัติต่อหน้าที่ทางศีลธรรม ปัจเจกบุคคล มีความพึงพอใจในฐานะเป็นมนุษย์

¹ Contemporary Philosophy, Dharendra Mohan Datta, p. 94.

คนหนึ่ง จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรม ก็คือการรวบรวมความดีเฉพาะกับความดีสากลเข้าเป็นอันเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า “ความดีที่เป็นเอกภาพ”

ในการกระทำให้ความสุขกับความดีกลมกลืนกันนั้น โครซีเป็นตัวอย่างได้ดีกว่าเฮเกลและคานท์ ส่วนคานท์มีความเชื่อว่า เราไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการทำความดีโดยสิ้นเชิง และถือว่า ความสุขไม่ได้เป็นอันเดียวกันกับการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรมตามแบบชาวโลก

โครซี ยืนยันว่า ถ้าหากการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรม ไม่ได้ก่อให้เกิดความสุข การกระทำนั้นก็ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรมที่แท้จริง และว่าความสุขและความดีย่อมรวมเป็นเอกภาพได้

ที่นี่ เขากล่าวว่า การทำความดีที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นความดีที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและความสุขเสมอ ถ้าหากว่า การทำความดีที่มีความทุกข์เจือปนอยู่ด้วยก็จะเป็นเพียงการทำความดีที่ไม่ใช่ความดีทั้งหมด ก็เป็นความดีบางส่วนเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ จึงมีปัญหาทางด้านปฏิบัติแบบใหม่ที่เรากังขาไม่ได้ การกระทำเช่นนั้นจึงมีความทุกข์เจือปนอยู่ การกระทำให้ความสุขและความดีมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางเศรษฐศาสตร์และทางศีลธรรมย่อมเป็นไปได้เพราะว่า ปัจเจกบุคคลย่อมรวมอยู่ในจักรวาลชน คือสามารถรวมตนเอาไว้เข้ากับส่วนรวมได้ ศีลธรรมมีคุณค่าเหนือกว่าผลประโยชน์เพราะว่า ศีลธรรมเองมีผลประโยชน์ที่สูงส่ง

2.4 จิตนิยมสัมบูรณ์ของโครซี (Absolute Idealism)

จิตนิยมสัมบูรณ์ของโครซี ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า เราไม่สามารถอยู่เหนือประสบการณ์ การตอบโดยอาศัยเหตุผลทางธรรมชาติอาจเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าอัตตาหรือจิตมีอยู่ชั่วนิรันดร์ก็ได้ (Solipsism) แต่เราพบว่าโครซีไม่ได้เป็น Solipsist ความแตกต่างระหว่างสัจชาตญาณกับความคิดรวบยอดก็เหมือนกันกับความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐศาสตร์กับการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรมที่เขาได้วางไว้บนรากฐานแห่งความแตกต่างกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับจักรวาลชน

การเข้าถึงความจริงและศีลธรรม ปัจเจกบุคคลหยุดชะงักแค่เป็นเพียงปัจเจกบุคคลธรรมดาเท่านั้น ส่วนประสบการณ์และการกระทำของเขาเป็นสิ่งสากลทั่วไป ครั้นแล้วจิตนิยมสัมบูรณ์ของโครซีก็อยู่เหนือ Solipsism ซึ่งเป็นแบบอย่างบางประการของจิตนิยมสัมบูรณ์อย่างเห็นได้ชัด

เพราะฉะนั้น ปัญหาจึงเกิดขึ้นมาว่าเราจะกล่าวถึงสิ่งสัมบูรณ์ว่ามีอยู่ในที่ทั่วไปได้อย่างไร และเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้โดยอาศัยประสบการณ์ตรงของปัจเจกบุคคล เฮเกลและนักปรัชญา

หมายเหตุ Solipsism คือลัทธิที่มีความเชื่อว่าอัตตาหรือจิตเท่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในโลก

กลุ่มเฮเกลอื่น ๆ เข้าถึงสิ่งสมบูรณ์โดยอาศัยความหมายของประสบการณ์ตรงและโดยการผ่านประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลที่จำกัด

ตามทัศนะของโครซีแล้ว สิ่งสมบูรณ์มีอยู่ทั่วไปในประสบการณ์ปัจจุบัน การผ่านพ้นประสบการณ์ถือว่า เป็นความคิดรวบยอดที่ไร้ความหมาย อย่างไรก็ตาม การกระทำวาทกรรมกลืนกันระหว่างสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปกับสิ่งสมบูรณ์ ปัจเจกชนกับสาธารณชนนับว่าเป็นปัญหายุ่งยากที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะแก้ไขให้หมดไปในปรัชญาโครซี

ผลงานที่สำคัญของโครซี

1. *The Aesthetic* (1902).
2. *The Logic as the science of Pure Concept* (1905).
3. *What is living and What is dead in Hegel.*
4. *Historical materialism and the economics of Karl Marx and the Philosophy of the practical.*
5. *Benedetto Croce; An autobiography.* New York : Oxford Univ. Press, 1927.
6. *Aesthetic as science of expression* (tr by D. Ainslee) New York : The Macmillan Company, 1922.
7. *History of Italy* (tr by C. M. Ady) New York : Harcourt, Brace & Company, 1921.

3. จิตนิยมในอเมริกา

3.1 โจเซอาร์ท รอยซ์ (Josiah Royce, 1855-1916)

โจเซอาร์ท รอยซ์ เกิดเมื่อ ค.ศ. 1855 เป็นนักปรัชญาจิตนิยมชาวอเมริกัน ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นนักปรัชญาที่มีทัศนะกว้างสามารถเข้าใจเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง และมีรสนิยมทางวรรณกรรมสูงในกลุ่มนักปรัชญาจิตนิยมอเมริกันด้วยกัน

จิตนิยมของ รอยซ์ บางส่วนก็ได้รับอิทธิพลจากปรัชญากลุ่มเฮเกลใหม่ และบางส่วนก็ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากความคิดชาวเยอรมัน ซึ่งแผ่ขยายออกไปยังสหรัฐอเมริกา ในระหว่างที่รอยซ์มีชีวิตอยู่นั้น ก็มีศาสตราจารย์เป็นจำนวนมากในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สนใจในปรัชญาจิตนิยมของเขา เพราะว่า รอยซ์เป็นนักปรัชญาจิตนิยม และนักจิตวิทยาชั้นนำในสหรัฐ

ทัศนะที่เกี่ยวกับโลกตามทัศนะของรอยซ์ เราไม่สามารถสร้างโลกแห่งประสบการณ์ได้ตามความคิดหรือมโนคติของเราฝ่ายเดียว แต่โลกถูกสร้างขึ้นมาจากความคิดหรือมโนคติของเรา

เพราะถ้าเราอธิบายได้ตามความคิดของเราแล้ว โลกก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบแห่งความคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งเราเรียกว่า โลกทัศน์ ด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดปัญหาขึ้นมาว่า อะไรทำให้บุคคลมีโลกทัศน์ที่แตกต่างกัน ปัญหานี้พอจะตอบได้ว่าการศึกษาวรรณกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลมีโลกทัศน์ที่แตกต่างกันและเป็นเหตุให้เกิดปรัชญาสาขาต่าง ๆ ในกาลต่อมา เช่น ปรัชญาจิตนิยมบ้าง ปรัชญาสารบบบ้าง ฯลฯ

ที่นี้ ความแท้จริงทั้งหมดตามที่มีอยู่ในโลก ดังที่เราทราบกันอยู่บัดนี้ล้วนแล้วแต่สร้างขึ้นมาจากความคิดหรือมโนคติของเรานั้นเอง อันที่จริงความคิดของเราจะปรากฏขึ้นมาได้นั้นต้องอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องมือทดสอบจึงจะรู้พฤติกรรมของเราได้

โลกภายในและโลกภายนอกคืออะไร โลกภายในตามที่รอยซ์เข้าใจนั้น ได้แก่จิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งสร้างโลกทัศน์ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ส่วนโลกภายนอกนั้นได้แก่ประสบการณ์ที่ทุกคนเคยได้รับมาไม่เหมือนกัน ซึ่งเราเรียกว่า “โลกแห่งสาร”

โลกภายในเป็นโลกที่เกี่ยวกับจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ โลกภายในที่มีอยู่นี้มีอยู่เพื่อเป็นมาตรฐานทางจิตใจ หรือเพื่อวิญญูณสากล ระบบของวิญญูณสากล คือมโนคติที่ประกอบขึ้นเป็นโลก

เมื่อว่าโดยสาระสำคัญแล้ว จิตก็คือความคิดหรือมโนคตินั้นเอง โลกที่แท้จริงแล้วต้องเป็นจิต มีจิตเป็นจุดศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง

อนึ่ง รอยซ์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า โลกที่แท้จริงโดยเนื้อแท้แล้วคือ ตัวของข้าพเจ้านั่นเอง โดยที่เขาถือเอาตัวของเขาเป็นจุดศูนย์กลาง แล้วมองโลกทั้งหมดเป็นอันเดียวกันกับ

ตัวเขา ดังนั้น มันจึงเป็นโลกแห่งตัวตนของเขาอีกโลกหนึ่ง (คือเขาสร้างโลกจากจินตนาการนั่นเอง)

ทัศนะเกี่ยวกับอิตตาสูงสุด อิตตาสูงสุด ตามทัศนะของรอยซ์มีลักษณะเป็นสติปัญญา เหตุผล แก่นแท้และความมีระเบียบที่เราเข้าใจได้ นอกจากนี้อิตตาสูงสุด ยังสามารถรู้วาระจิตของบุคคลทั่วไปได้ด้วยโดยไม่จำกัด เพราะว่า อิตตาสูงสุดนั้นรวมเอาอิตตาที่จำกัดทั้งหมดเข้าไว้ด้วย อย่างน้อยที่สุดอิตตานั่นก็คือ บุคคลนั่นเองและเป็นอิตตาที่มีความรู้ลึกจำกัดมากกว่าเป็นอิตตาของปัจเจกชน เพราะว่าอิตตาที่จำกัดนั้น มีความรู้ที่เกิดจากความคิดทบทวนด้วยตนเองและการรู้ตนเอง ก็เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของจิต

ระเบียบต่าง ๆ ตามทัศนะของรอยซ์ เมื่อกล่าวถึงระเบียบต่าง ๆ แล้วก็ระเบียบทางธรรมชาติและทางจิตใจ ระเบียบทางร่างกายและทางศีลธรรม เทวดา และมนุษย์ โชคชะตา และเสรีภาพ ตามทัศนะของรอยซ์แล้ว สิ่งดังกล่าวมานี้ อาจเข้ากันได้ หรือกลมกลืนกันได้กับคำสอนของคานท์ เรื่องความลงรอยแห่งเสรีภาพขั้นอุดมและความจำเป็นเฉพาะกิจแห่งการกระทำของเราทั้งหมด

รายละเอียดในปรัชญาของรอยซ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่ได้มาจากหลักปรัชญาสมัยใหม่และผลงานของเขาชื่อ "The World and Individual" เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของธรรมชาติ และมนุษย์ นอกจากนี้ รอยซ์ ได้เน้นถึงบทบาทที่สำคัญของอิตตาที่เป็นของปัจเจกชน คือ อิตตาของปัจเจกชนนี้มีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดและวัตถุประสงฆ์ที่แท้จริงของตน แต่มันก็ขึ้นอยู่กับอิตตาสมบูรณ์ หรืออิตตาสูงสุดด้วย

3.2 ปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดี

ในปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดีของรอยซ์ ซึ่งมีการเสนอแนะทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่มีเหตุผลน่าฟัง รอยซ์จึงเปลี่ยนโลกทัศน์ทางมโนคติจากหลักศีลธรรมขั้นมูลฐานมาเป็นการสนับสนุนส่งเสริมความจงรักภักดี เพราะว่าความจงรักภักดีมีส่วนที่จะทำให้ความจงรักภักดีสากลเกิดขึ้นได้อีกด้วย เขาได้ให้ทัศนะต่อไปว่า ชีวิตที่มีความจงรักภักดีเป็นชีวิตที่มีค่าสูง ดังนั้น ความจงรักภักดีจึงหมายถึงความเชื่อในเหตุสากล คือ ความดีสูงสุด ได้แก่คุณค่าทางจิตใจที่สูงส่ง

หลักการของความจงรักภักดี ความจงรักภักดีอาจเป็นสิ่งลงตาได้และไร้ความหมาย ถ้าหากไม่มีจิตใจที่หนักแน่นมั่นคงและบริสุทธิ์ เพราะบางคนอาจมีความจงรักภักดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แบบมีเงื่อนไขก็ได้

ดังนั้น เพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องนี้เราควรแยกประเด็นของความจงรักภักดีออกมาเพื่อศึกษากันให้เข้าใจโดยสังเขป ในฐานะที่เรามีความเคารพเทิดทูนต่อสถาบันเหล่านี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ
2. ความจงรักภักดีต่อศาสนา
3. ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
4. ความจงรักภักดีต่อสถาบันการศึกษา

ความจงรักภักดีต่อชาตินั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะคนเราเกิดมาต้องมีชาติหรือประเทศของตน เราจำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง โดยการแสดงออกทางด้านความรักเอกราช และความเป็นเอกลักษณะแห่งชาติของตน ไม่หลงมัวเมาในวัฒนธรรมของชาติอื่นจนล้มตัวด้วยการระลึกเสมอว่า ชาติ ชีวิต เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป หากสิ้นชาติก็เหมือนกับสิ้นชีวิต

เพราะฉะนั้น เราเกิดมามีชาติ จะทำอะไรก็ควรคำนึงถึงเกียรติยศชื่อเสียง และศักดิ์ศรีของชาติบ้าง จึงจะได้ชื่อว่า มีความจงรักภักดีต่อชาติ

ความจงรักภักดีต่อศาสนา ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเรา เพราะศาสนานั้นเป็นหลักยึดของชีวิตมนุษย์ ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความดี ความงาม และสันติภาพ ชีวิตจะพัฒนาให้ก้าวหน้าได้นั้น ต้องอาศัยศาสนาเป็นเครื่องชี้แนะ ส่งเสริม สั่งสอนให้มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความมีเหตุผลในการประกอบอาชีพการงาน และการศึกษา

นอกจากนี้ เราจำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อองค์ศาสนาและองค์ประกอบของศาสนาอีกด้วย เพื่อให้จิตใจมีความเคารพและมีสัมพันธจิตต่อสิ่งที่ตนนับถือ เมื่อคนเรามีความจงรักภักดีต่อสิ่งที่ตนนับถืออย่างเดียวกันแล้ว ก็จะก่อให้เกิดสันติสุขในการอยู่ร่วมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เอื้ออาทรกัน คุณธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่มียูในศาสนาที่ตนนับถือและควรปฏิบัติตามจรรยาวัตรของศาสนาผู้ประกาศศาสนา ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีควรประพฤติโดยแท้

ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์เป็นจุดรวมแห่งความจงรักภักดีของประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระมหากษัตริย์ไทยของปัจจุบัน พระองค์ทรงเป็นตัวอย่างของบุคคลผู้เสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ อนุเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก ส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดมีขึ้นในชาติ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงรักษาเอกราชของชาติเอาไว้จนกระทั่งบัดนี้

เมื่อประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ พระองค์ก็มีความหวังใยในความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการเสด็จเยี่ยมเยือนไปในที่ถิ่นต่าง ๆ เพื่อทรงแนะนำวิธีดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และทรงสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากจนและพิการ อันแสดงถึงน้ำพระทัยที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม คือ เมตตาและกรุณา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้เอง ประชาชนจึงมีความจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างล้นพ้น ความจงรักภักดีต่อสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งรวมสรรพวิชาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าศึกษา เพื่อแสวงหาวิชาความรู้สาขาต่าง ๆ ตามที่ตนถนัดแล้วนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความสำเร็จในชีวิตของแต่ละบุคคล

ด้วยเหตุนี้ เราผู้ได้อาศัยสถาบันการศึกษา จึงมีความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและมีความจงรักภักดีต่อสถาบันการศึกษาของตน บุคคลผู้ไม่เคารพมีทัศนคติที่ผิดเนรคุณต่อสถาบัน ธรรมชาติก็จะลงโทษเขาเอง ให้ได้รับความลำบากนานาประการ

ดังนั้น เราจึงควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันการศึกษอันเป็นที่รักยิ่งของเรา
สรุปปรัชญาว่าด้วยความจงรักภักดีของรอยซ์

1. ต้องการสร้างความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นในชีวิต
2. เมื่อมีความจงรักภักดีในชีวิตแล้วควรสร้างความจงรักภักดีสากลขึ้นอีก
3. ความจงรักภักดีเป็นความดีสูงสุด และเป็นคุณค่าทางจิตใจที่สูงส่ง

3.3 ความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์

รอยซ์ เป็นนักจิตนิยมชั้นแนวหน้าของอเมริกา ได้แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งสัมบูรณ์ (Absolute Being) คือ ชีวิตที่สมบูรณ์ในตัวเองของปัจเจกชนหรือผู้ที่มีความชัดเจนในชีวิต กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ที่เข้าใจปัญหาชีวิตและสามารถแก้ปัญหาอันนั้นได้ อันนี้เรียกว่าชีวิตที่สมบูรณ์แบบของปัจเจกชน

รอยซ์ได้ให้แนวความคิดทางเทววิทยาเกี่ยวกับจิตใจของมนุษย์ว่า มนุษย์ต้องการความแท้จริง และทัศนะของเขาก็สอดคล้องกับนักปฏิบัตินิยม เช่น วิลเลียม เจมส์ และเห็นด้วยกับคานท์ และเพลโต ในความคิดที่ว่า ความรู้ของมนุษย์พัฒนามาจากวัตถุ และจิตใจของมนุษย์ต้องการแสวงหาวัตถุจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ

อนึ่ง ความคิดโดยตัวมันเองแล้วเป็นนามธรรมและเป็นสิ่งสากล ความคิดของมนุษย์จึงพยายามที่จะกลายเป็นความแท้จริง โดยอาศัยวัตถุและประสบการณ์ที่ตนได้รับมาอย่างไร

ถ้าเราศึกษาจุดประสงค์และแนวโน้มของชีวิตที่มีใจครองของเราแล้ว เราก็ไม่ควรเมินเฉยว่า จิตใจของเราจะไม่มีความคิดที่สับสน วุ่นวายในบางครั้ง ไม่นั่นนอน และเป็นสภาวะที่มองไม่เห็น นี่แหละคือ ธรรมชาติของจิตมนุษย์ และนอกจากนี้ จิตมนุษย์เรานี้ยังต้องการความแท้จริงที่เป็นรูปธรรม เป็นความแท้จริงเฉพาะเสมอ

หมายเหตุ เรื่องความจงรักภักดี 4 ประการนี้ได้อธิบายตามความเข้าใจของผู้เขียน

การรับรู้ทางประสาทสัมผัสหรือประสบการณ์ที่เราได้รับ คือ ขบวนการที่เป็นเครื่อง ทำให้จิตใจสร้างวัตถุภายนอกขึ้นมาเพื่อความสะดวกในการเข้าใจความคิดภายในโดยการเลือกสรร ความคิดทุก ๆ ความคิด คือขบวนการทางเจตนา ซึ่งมีมากพอ ๆ กับความคิดที่เป็น ขบวนการทางสติปัญญา ถ้าเราตรวจสอบความคิดดูแล้ว เราจะพบว่าจุดประสงค์ที่ทำหน้าที่ของ เจตนาเปลี่ยนแปลง ก็คือการเข้าใจตนเองโดยอาศัยประสบการณ์ที่ตนได้รับ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีนักสังขนิมผู้ถือว่า วัตถุ เป็นสิ่งที่มีอยู่อย่างอิสระจากขบวนการ ทางจิตประสพความล้มเหลวในการอธิบายว่า สภาวะธรรมทั้ง 2 (จิตกับวัตถุ) มีอยู่อย่างอิสระ ได้อย่างไร จิตกับวัตถุมาประจวบเหมาะกันได้อย่างแปลกประหลาดโดยสิ้นเชิง

การวิเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสหรือประสบการณ์ แสดงให้เห็นว่า จิตและวัตถุ มีฐานะอย่างเดียวกันได้ ก็โดยอาศัยขบวนการทางจิตที่มีการเลือกสรร และมี วัตถุประสงค์ตรงกัน สิ่งที่เราจะเข้าใจได้เฉพาะกาลจะต้องขึ้นอยู่กับความคิด อันได้แก่ขบวนการ เลือกสรรของผู้รู้ สิ่งที่เราคิดได้ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นทันตาเห็นแต่เป็นประสบการณ์ที่ได้เลือก สรรแล้วอย่างละเอียดถี่ถ้วน

สมมติสังขจะอันจอมปลอมดังกล่าวมาแล้วนั้น ที่แท้จริงแล้วก็คือ ผลิตผลของการ เลือกสรรซึ่งเป็นจุดประสงค์ของจิตในความหมายที่ใช้เป็นความคิด มนุษย์คิดเพื่อที่จะควบคุม โลกของตนเอง และพร้อมกันนั้นก็ต้องควบคุมตัวเขาเองด้วย ประสบการณ์ภายนอกที่เขา มีอยู่ คือสิ่งที่เขาเลือกสรรไว้ ตามความต้องการและความปรารถนาของเขา เช่น สถานที่อยู่ อาศัย สถานที่ทำงาน ตลอดจนถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ ซึ่งจัดให้มีขึ้นตามต้องการ ของมนุษย์ทั้งสิ้น

ถ้าเราตรวจสอบดูอย่างพิถีพิเคราะห์ถึงทฤษฎีว่าด้วยความจริงที่เหมือนกันซึ่ง ตั้งขึ้นโดยนักสังขนิมส่วนมากแล้วเราจะได้พบความผิดพลาดของนักสังขนิมเหมือนกัน เพราะ ความจริงแล้วเรามีได้รับความจริงซึ่งถอดแบบออกมาจากใจ หรือความละม้ายคล้ายคลึงของ วัตถุที่มีอยู่อย่างอิสระก่อนแล้วเพราะในกรณีเช่นนี้ สิ่งที่เราควรได้รับการยกเว้นว่าเป็นความจริงก็คือ การสมมติขึ้นเอง

อนึ่ง สัญลักษณ์ของพีชคณิต รูปภาพของรังสีเอกซ์ และตัวอย่างของข้อเท็จจริง ทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ อีกมาก ปรากฏว่า ไม่มีความเหมือนกันตรงจุดใดเลยกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่ง ปรากฏว่าเป็นความจริงตามรายละเอียด ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์อันดับแรกติดอยู่ที่สมมติฐาน คือสงสัยว่าควรจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ให้แน่นอนต่อเมื่อได้รับการ พิสูจน์และทดลองแล้วความจริงก็จะกลายเป็นความจริงมากขึ้นโดยลำดับ

ในการทำงานเดียวกันกับหมา หมาไม่ต้องการเห่าตัวเองว่าเป็นหมาจริง ๆ ตัวอย่างเหล่านี้มีไว้เพื่อแสดงให้เห็นว่าความจริงไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความเหมือนกันระหว่างความคิดกับข้อเท็จจริง แต่ความจริงขึ้นอยู่กับเจตจำนงบริสุทธิ์ของจิต

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับวัตถุ ความคิดกับวัตถุนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะจิตเป็นตัวกำหนดวัตถุ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงออกให้รู้ว่า ข้อเท็จจริงทั้งหมดนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับจิต ซึ่งเลือกตัวอย่างเช่นนั้นขึ้นมา ดังนั้น ความจริงเราจึงพบว่า ถูกกำหนดโดยหน้าที่ของจิตที่มีวัตถุประสงค์และมีการเลือกสรรและไม่ได้ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ทางวัตถุแต่อย่างใด นี่แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่า ความรู้ที่แท้จริงนั้น คือ การเลือกสรรสำเร็จรูปและการสร้างวัตถุไว้เป็นสื่อกลาง เพื่อจะได้เข้าใจความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้น และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นล้วนแต่สร้างขึ้นมาจากความคิดทั้งสิ้น

เกี่ยวกับทฤษฎีว่าด้วยความรู้ รอยซ์ ได้พยายามที่จะแสวงหาความหมายของประสบการณ์ของมนุษย์ เราได้ทราบแล้วว่า ชีวิตภายในเกี่ยวกับความคิดของเราคือ ความปรารถนาที่ต่อเนื่องกันในการสร้างความจริงให้เห็นเด่นชัด และแน่นอนกว่า โดยอาศัยประสบการณ์ที่เคยได้รับรู้มา

สรุปแล้ว ทฤษฎีว่าด้วยความรู้ของรอยซ์ เกิดขึ้นจากความคิด วัตถุ ประสบการณ์ ทั้งสามอย่างมีความสัมพันธ์กันโดยไม่ขาดสาย

สรุปความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์

1. ชีวิตที่สมบูรณ์แบบของปัจเจกชน ซึ่งหมายถึงชีวิตที่มีความชัดเจน รอบรู้ สามารถแก้ปัญหาได้
2. พระเจ้าของศาสนา จิตใจที่มีความคิดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในฐานะที่เป็นเจตจำนง เป็นผู้สร้างโลก มีอำนาจสามารถทำให้ความปรารถนาเต็มบริบูรณ์ในประสบการณ์ที่สมบูรณ์แบบและสามารถเอาชนะความชั่วได้ทั้งหมด
3. สิ่งสัมบูรณ์ คือ บุคคลผู้มีสติปัญญา หรือมีอัตสัมปชัญญะ มีเหตุผล สามารถเอาชนะตนเองได้

ในหนังสือชื่อ *Philosophy of Royalty* รอยซ์ได้แสดงถึงทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่าโลก ในฐานะที่เป็นความคิดดังกล่าวนี้ "ได้รับรากฐานมาจากหลักการทางศีลธรรมอันจะกำหนดกฎเกณฑ์ทางความซื่อสัตย์ต่อความซื่อสัตย์ กล่าวคือ ความซื่อสัตย์ตรงต่อเหตุผลซึ่งจะทำให้เป็นความซื่อตรงมากที่สุดเกิดขึ้นในตัวบุคคล แล้วจะทำให้บุคคลกลายเป็นคนซื่อสัตย์

ดังนั้น ความซื่อสัตย์ จึงหมายถึงความศรัทธาในตัวเหตุผล ในความดีสูงสุดและในคุณค่าทางจิตใจสูงสุดด้วย หลักการของความซื่อสัตย์เพื่อความซื่อสัตย์นี้ จะกลายเป็นเพียงมายาโดยสิ้นเชิง ถ้าหากไม่มีเอกภาพทางจิต (Spiritual Unity) คือ จิตที่เป็นเอกภาพได้รวมเอาคุณค่าทุกอย่างเข้าไว้ หลักการความซื่อสัตย์ไม่เพียงเป็นมกเทศน์แห่งชีวิตเท่านั้น แต่ยังเปิดเผยถึงเอกภาพทางจิตที่รวมเอาคุณค่าทุกอย่างและสัจธรรมต่าง ๆ เข้าไว้ทั้งหมดตลอดกาลด้วย

เพราะฉะนั้น รอยซ์ จึงได้แสดงวาทะเพื่อพิสูจน์ถึงความมีอยู่ของพระเจ้าเป็นเจ้า เช่นเดียวกับที่เราได้ทราบจากบทวิจารณ์เหตุผลทางปฏิบัติของกานท์ นั่นเอง

ผลงานที่สำคัญของรอยซ์

1. *Josiah Royce, California, a Study of American Character, Boston Press, 1886.*
2. *Josiah Royce, The Religious Aspect of Philosophy, Boston Press, 1885.*
3. *The Conception of God, The Philosophical Union of California Published in 1895.*
4. *Josiah Royce and others, the Conception of God a Philosophical Discussion concerning the Nature of the Divine Ideas as a demonstrable Reality, New York, 1897.*

คำถามประจำบทที่ 8

1. จงกล่าวถึงวิวัฒนาการของปรัชญาจิตนิยมในฝรั่งเศสและอิตาลี พอได้ความ
2. โครซี ได้แบ่งความต้องการทางจิตของมนุษย์ออกเป็นกี่ชั้น ได้แก่อะไรบ้าง และแต่ละชั้นนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร อธิบาย
3. จงกล่าวถึงญาณวิทยาของโครซี ว่าแต่ละทฤษฎีนั้นให้ความรู้อะไรแก่เราบ้าง
4. ท่านเข้าใจปรัชญาว่าด้วยความภักดีของรอยซ์อย่างไร อธิบาย
5. อะไรคือสิ่งสัมบูรณ์ของรอยซ์ อธิบาย